

De Pingelpinguin 1

Wim Lourens

Illustraties: Youri Lourens

Inhoud

Voorwoord	3
Het klavier	4
De tonen	5
De noten	7
De notenbalk	8
De maat	10
De vingers	12
Het lezen	13
Spelen maar	16
Hele en halve toonsafstanden	48
Kruisen en mollen	49
Het herstellingsteken	50
Achtste noten	55
Dynamiek, articulatie	58
Intervallen	64
Het herkennen van intervallen	65
De kwartnoot met stip	70
Toonladders	78
Septimen en octaven	91
Nieuwe herhalingstekens	96
Meer over intervallen	102
Majeurtoonladders	103

Voorwoord

Kun je als volwassene nog leren pianospelen? Het antwoord is nee. Deze pianomethode is dan ook alleen bedoeld voor kinderen. Zij richt zich op de leeftijden tussen ruwweg 15 en 115 jaar. Maar wie eraan denkt schrikt misschien twee keer. De eerste keer als hij naar een piano kijkt. Wat een rij toetsen! De tweede keer als hij naar zijn handen kijkt. Wat een bos vingers! Het gevoel kan je bekruipen dat de soepelheid van geest teveel is gestold en dat je nu wat stijf naast een pinguïn in de ijzige poolwind moet gaan staan kleumen. Echter, vergis je niet in een pinguïn. Als hij in zee springt zien we het stramme dier veranderen in een virtuoze zwemmer die zich met de tuimelaars kan meten. En zo kunnen er ook in jou mogelijkheden schuilen die je niet vermoedt zolang je de sprong niet waagt.

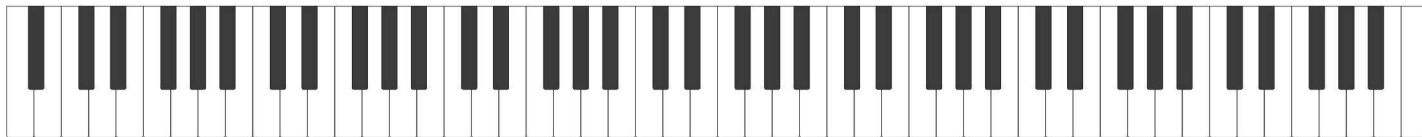
Springen alleen is natuurlijk niet genoeg. Leren pianospelen is echt niet makkelijk en je krijgt het niet gratis. Maar wie het spannend vindt om naast de Pingelpinguïn te gaan staan om de elementen van een gedegen leerproces te trotseren kan al heel gauw met hem in de golven plonzen om de eerste kleine verkenningen te doen in oceanen van muziek. Ook zul je op zoek moeten naar een goede leraar. De Pingelpinguïn is maar een boek en ziet niet echt wat je doet. Verder is leren pianospelen het opbouwen van repertoire. Veel meer repertoire dan de Pingelpinguïn alleen kan bevatten. Een goede leraar zal je gaandeweg ook helpen bij het maken van juiste keuzes hierin.

De opnamen in het audioboek: "De Pingelpinguïn Audio" betreffen de stukken uit de boeken zelf om je een indruk te geven van hoe het kan gaan klinken. Natuurlijk ben je vrij muziek anders te gaan interpreteren dan op de opnamen. Begeleidende arrangementen zitten er niet bij. Dit omdat de Pingelpinguïn je al heel gauw meeneemt om muziek te maken die zelf compleet is en eigen aan het pianospel: melodie en harmonie samen.

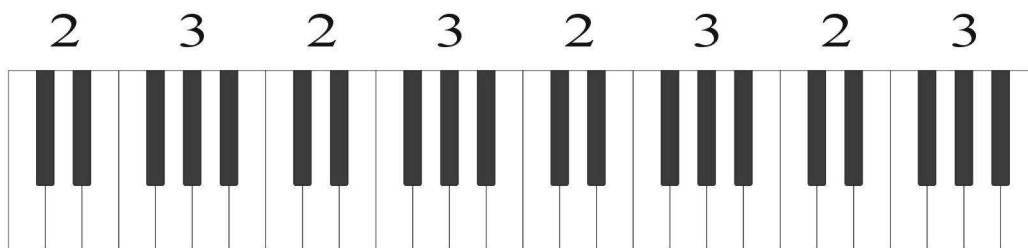
Twijfel je of je niet al te volwassen bent geworden en voldoende kind bent gebleven om eraan te beginnen? De Pingelpinguïn geeft je de gelegenheid dit zelf te testen: er staan plaatjes in. Als je plaatjes in een boek niet leuk vindt kun je niet leren pianospelen.

Het Klavier

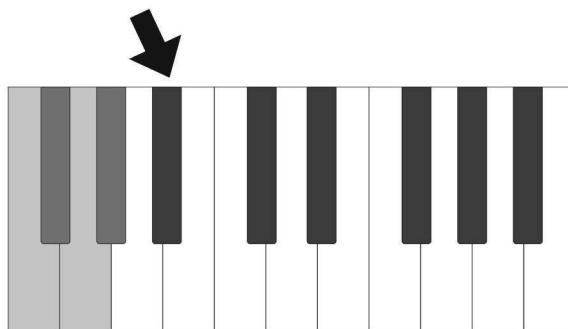

De toetsen van een modern klavier. Het zijn er 88. Sommige concertvleugels gaan tot 92. Word daar maar eens wijs uit. Er staan geen nummertjes op. Om wegwijs te worden moeten we kijken naar de **zwarte toetsen**. Rekenen we de eerste, uiterst links, niet mee, dan zien we dat ze over het gehele klavier verdeeld zijn in groepen van afwisselend **twee** en **drie** stuks.

We mogen concluderen dat de eerste zwarte toets aan de linkerkant van het klavier deel uitmaakt van een groep van drie.

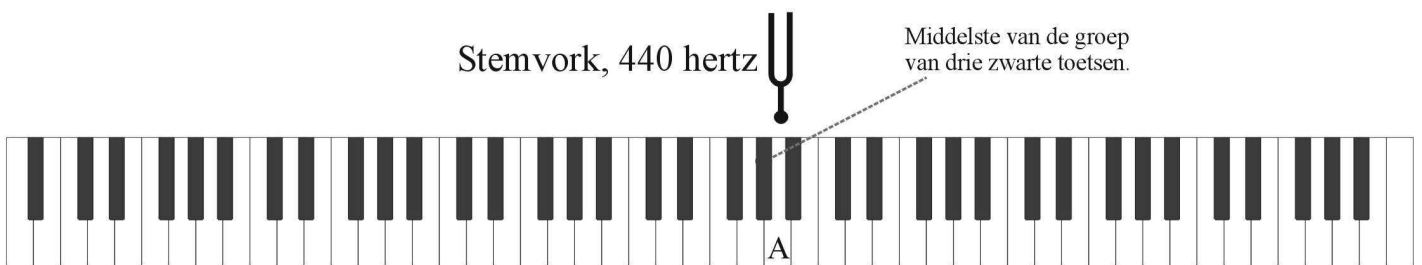
Eerste zwarte toets.

De Tonen

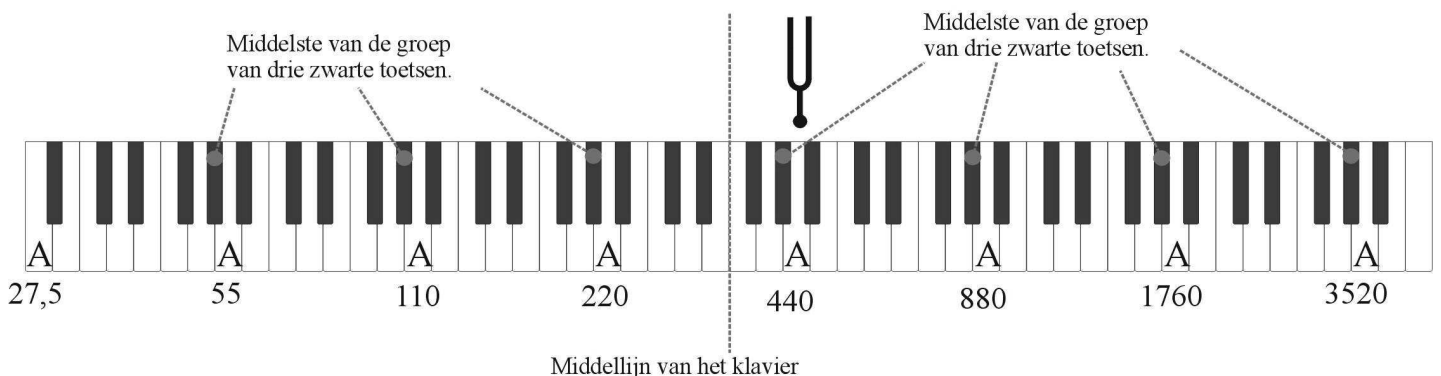
Een **toets** is iets anders dan een **toon**. Een toets sla je aan, een toon hoor je. Tonen hebben namen, de toetsen geven we overeenkomstige namen. Een gewone stemvork die je in de muziekwinkel kunt kopen (of gratis als app kunt downloaden) geeft de toon **A**. Hij trilt met 440 trillingen per seconde.

Hieronder geeft de stemvork de plaats van de A met 440 hertz op het klavier aan. Het is een **witte toets** in een groep van **3 zwarte toetsen**, rechts van het midden van de groep.

Nu is 440 hertz niet de enige toon met de naam A. Verdubbelt men het trillingsgetal naar 880 hertz dan verkrijgt men opnieuw een A. Van deze laatste zegt men dat hij een **octaaf** hoger ligt dan 440 hertz. Zo kun je steeds verder met een octaaf verhogen door te verdubbelen, (1760 hertz), of juist verlagen door te halveren. (220 hertz, 110 hertz, enzovoort).

De A's die hierdoor ontstaan liggen op het klavier **allemaal** in een groep van **3 zwarte toetsen**, **rechts** van het midden van de groep.

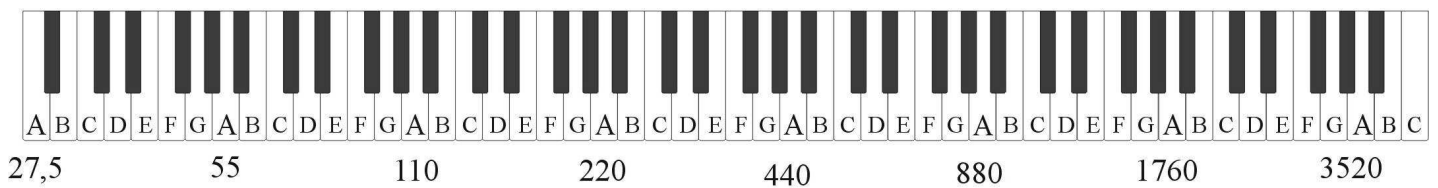

We kunnen nu zien dat de aanvankelijk onafzienbare rij toetsen wat overzichtelijker is geworden omdat zich zowel links als rechts van het midden **vier** A's bevinden.

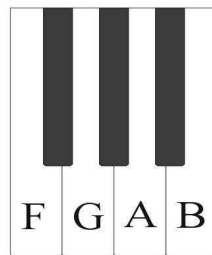
Oefening: speel alle A's op de piano. Merk op dat er tussen de klank van de verschillende A's een gelijkenis bestaat. Speel ook enkele A's tegelijk. Je zult merken dat ze wat betreft hun klank met elkaar lijken te "versmelten".

Van de ene A tot de andere liggen 7 verschillende **witte toetsen**. Ze worden benoemd naar de eerste 7 letters van het alfabet:

ABCDEFG

Het is het handigst de namen van de witte toetsen te leren in 2 groepen: **CDE** en **FGAB** naar hun ligging bij de groepen van 2 en 3 zwarte toetsen:

Oefening: speel op de piano alle groepen **CDE** en noem iedere toon die je speelt. Doe dit ook in andere volgorden: **EDC**, **CED**, **DCE**, enzovoort. Doe daarna hetzelfde met de groep **FGAB**. Bedenk zeker bij deze laatste groep steeds goed dat je de plaats van iedere toets in één oogopslag kunt bepalen. **F** en **B** liggen *buiten* de zwarte toetsen, de **F links**, de **B rechts**. **G** en **A** liggen *binnen* de zwarte toetsen, de **G links**, de **A rechts**.

De Noten

Een **toets** sla je aan, een **toon** hoor je, een **noot** lees je. Er zijn verschillende soorten noten. De soort noot ofwel de **notenwaarde** bepaalt de **duur** van de noot t.o.v. de andere: een hele noot duurt 2x zo lang als een halve, een halve 2x zo lang als een kwart, enzovoort.

Hele noot Open noot, geen stok	
Halve noot Open noot, stok	
Kwart noot Dichte noot, stok	
Achtste noot Dicht, stok, vlag of waardestreek	
Zestiende noot	
32° noot	

De Rusten

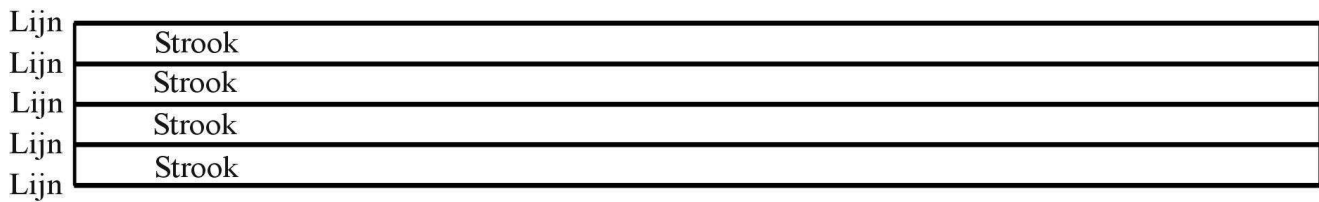
Hele rust Een blokje dat aan een lijn van de notenbalk hangt. Hij heeft de duur van een hele maat. (Zie blz.11)
Halve rust Een blokje dat op een lijn van de notenbalk staat. Heeft de duur van een halve noot.
Kwart rust Heeft de duur van een kwart noot.
Achtste rust Heeft de duur van een achtste noot.
Zestiende rust Heeft de duur van een zestiende noot.
32° rust Heeft de duur van een 32° noot.

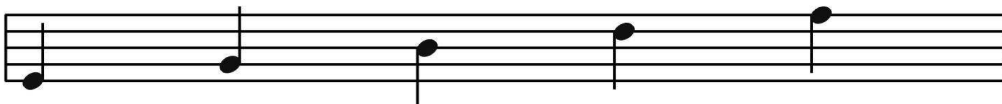
De notenbalk

Tonen klinken hoog of laag. De toonhoogte noteren we met de noten op een **notenbalk**. Hogere tonen staan hoger op de notenbalk, lagere tonen lager.

Hieronder zien we een **notenbalk**. Hij heeft **vijf lijnen**. Tussen de lijnen zitten **vier ruimtes**. De ruimtes zullen we **strooken** noemen.

Noten staan op lijnen...

...of juist op stroken.

Let op dat alleen de plaats van de **kop** van de noot van belang is. De lengte of richting van de **stok** maakt niet uit.

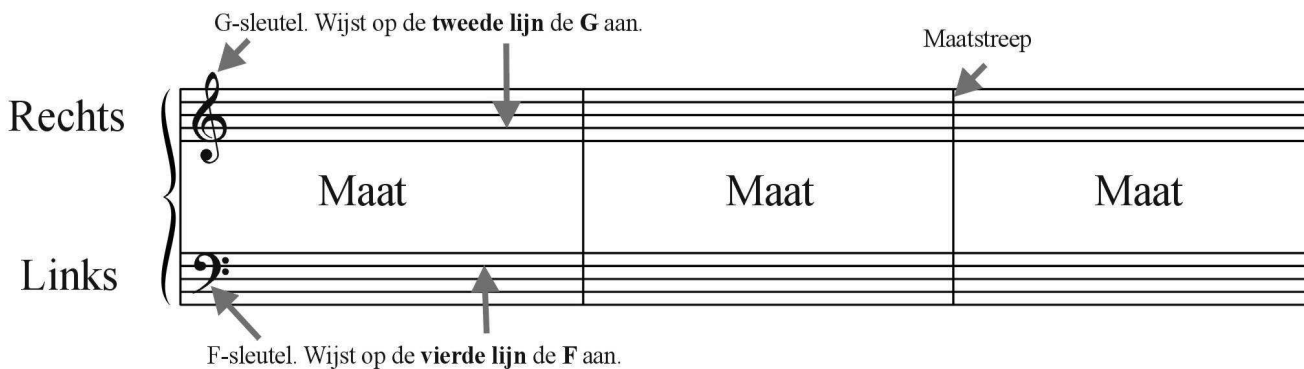
Op de notenbalk zet men één schrede door van lijn naar naastgelegen strook of omgekeerd te stappen.

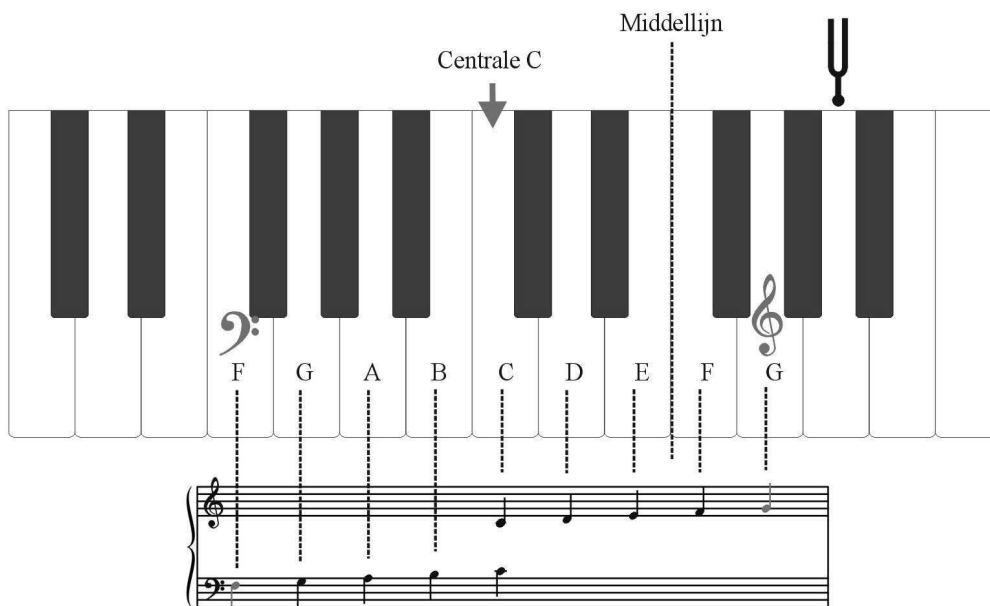
Noten kunnen ook onder of boven de notenbalk geplaatst worden door gebruik te maken van **hulplijnen**.

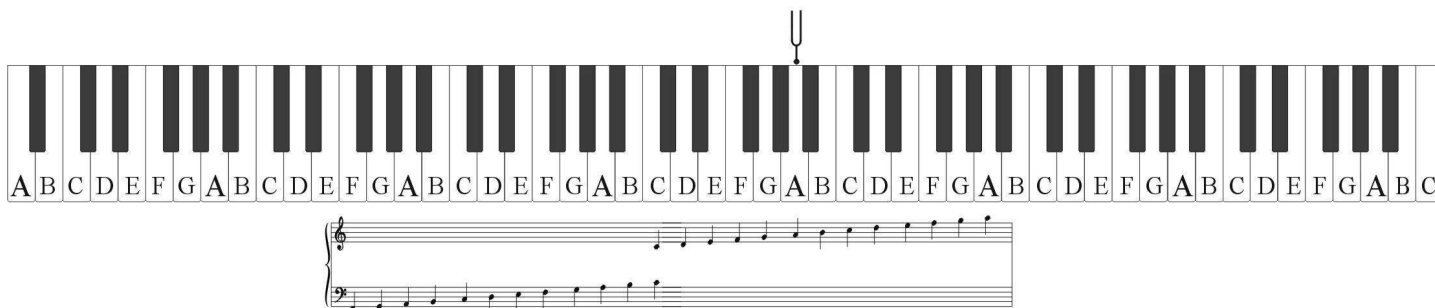
Voor pianomuziek wordt bijna altijd een combinatie van twee notenbalken gebruikt. De **bovenste** balk is voor de **rechterhand**, de **onderste** voor de **linkerhand**. Hieronder zie je de namen van verschillende onderdelen.

De G-sleutel en de F-sleutel wijzen elk slechts één G en F van de piano aan. Hieronder kun je zien welke.

Verder zien we dat de noten op de notenbalk slechts corresponderen met **witte toetsen** op de piano.

De maat

De meeste muziekstukken zijn verdeeld in fragmenten van gelijke duur. Zo'n fragment heet een **maat**. De maat is verdeeld in een aantal **tellen**. Aan het begin van het stuk staat een **maataanduiding**; twee cijfers boven elkaar. Het **bovenste** cijfer vermeldt het aantal **tellen per maat**. Het **onderste** cijfer vermeldt het aantal tellen per **hele noot**.

Maataanduiding $\frac{4}{4}$ 4 tellen per maat
 $\frac{4}{4}$ 4 tellen per hele noot

$\frac{4}{4}$ Spreek uit: **vierkwartsmaat**

Rust: Wél tellen, niet spelen, de voorgaande noot op de 4e tel loslaten.

Tel: 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

Je kunt snel of langzaam tellen, maar het tempo waarin je begint moet je aanhouden. Uitzonderingen hierop bespreken we later.

Oefening: Speel de bovenstaande regel. Het maakt niet uit met welke vinger je de toets speelt. Zeg de tellen **hardop**, let op dat je alle tellen nauwkeurig dezelfde lengte geeft.

Oefeningen

Speel onderstaande oefeningen.
Tel hardop. Oefen ook in verschillende tempo's; langzaam en snel.

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

3 — 3 tellen per maat

4 — 4 tellen per hele noot

In de driekwartsmaat zul je dus geen hele noot aantreffen.

Een stip achter een noot betekent: **de helft van de noot komt erbij**. De halve noot duurt 2 tellen, de halve noot met stip: $2+1=3$ tellen

1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3

1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3

c = $\frac{4}{4}$

Bij het spelen van een ritme is het handig om te doen alsof je de tellen er bij ziet staan, net als hierboven.

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4